

Landsmøte 2021
Digitalt, 23. – 25. april

SAK 6 – UTTALELSER

Inneholder:

- Landsstyrets innstilling til landsmøtet
- Innkommende forslag til uttalelser

LANDSMØTE 2021

Følgedokument til behandlingen av uttalelser i landsmøte 2021

Landsstyret innstiller overfor landsmøtet på å behandle følgende fem uttalelser, i prioritert rekkefølge:

1. Regjeringa må trekkje utsleppsløytet til gruvedumping i Førdefjorden!
2. Redd fjordene og villfischen!
3. Skogsdrift må skje på en bærekraftig måte
4. Regjeringa må lære av sine feil før de tillater vindkraft til havs
5. Forbruket av energi og ressurser i Norge må ned, , «grønn» vekst er ikke løsningen

1 **LANDSMØTE 2021**
 2 **Innkommne forslag til uttalelser**

3

Forslag U1	Regjeringa må trekkje utsleppsløyvet til gruvedumping i Førdefjorden!
Forslagsstiller	Landsstyret
Landsstyrets innstilling	Behandles

4

5 **Regjeringa må trekkje utsleppsløyvet til gruvedumping i Førdefjorden!**

6 **Noreg er no eitt av tre land i verda som framleis tillét dumping av gruveslam i sjø. Likevel har**
 7 **regjeringa gjeve nye løyve til å dumpe millionar av tonn gruveslam i norske fjordar.**

8 **Naturvernforbundet krev at regjeringa trekkjer utsleppsløyvet som er gjeve til gruvedumping i**
 9 **Førdefjorden.**

10 Då gruveselskapet Nordic Mining fekk utsleppsløyve i 2015 var grunngevinga at samfunnsnyttan ved
 11 prosjektet var større enn miljølempene. I åra som har gått sidan den gong, har prosjektet blitt
 12 vesentleg endra. Dei nye planane har kraftig redusert uttak av malm, redusert tal på sysselsette, og
 13 sterkt redusert driftstid, noko som gjer at den såkalla samfunnsnytta av prosjektet er sterkt redusert;
 14 det blir lågare inntekter, færre tilsette, og vesentleg kortare driftstid.

15 Samtidig er dei negative miljøkonsekvensane av prosjektet blitt større. Det er no planlagt bruk av
 16 andre og langt meir miljøgiftig kjemikal enn kva som låg til grunn i utsleppsløyvet. Vidare har
 17 Naturvernforbundet tidlegare avdekkja at mikroplast vil inngå i restmassane som følgje av
 18 sprengingsaktiviteten i gruvane, utan at det er gjort konsekvensutgreiing av dette.
 19 Mineralavfallsdirektivet krev avfallshandteringsplan, men slik plan føreligg ikkje

20 Førdefjorden ligg midt i hjartet av det verdskjende, vestnorske fjordlandskapet og er i dag ein sær
 21 rein og artsrik fjord, med fullt fungerande økosystem. Førdefjorden er nasjonal laksefjord, gytefjord
 22 og sjømatfjord, som har gitt grunnlag for busetting og næring i fleire tusen år og som vil fortsette å
 23 vere ein evig, sjølvfornyande ressurs, viss vi forvaltar den rett. Det er også gjeve løyve til
 24 gruvedumping i Repparfjord, ein nasjonal laksefjord, slik som Førdefjorden. Nye kartleggingar frå
 25 Havforskningsinstituttet viser at begge desse fjordane er langt viktigare for gytande torsk enn
 26 tidlegare kjent.

27 Staten sine eigne rådgevarar i marinfaglege spørsmål, Havforskningsinstituttet og
 28 Fiskeridirektoratet, har frårådd gruveutslepp i både Førdefjorden og Repparfjord grunna risiko for
 29 miljøskadar og konkluderte med at utsleppet ikkje representerte berekraftig bruk av fjorden.

30 Å dumpe restmassane frå gruvedrift i dei norske fjordane er svært skadeleg for naturen i havet, ein
 31 trussel mot berekraftige arbeidsplassar i distrikta, og er ei direkte sløsing med mineralressursar som
 32 kan nyttast. Det strid også mot FN sitt berekraftmål 14 om reint hav og berekraftig bruk, og er i
 33 direkte konflikt med regjeringa sine ambisjonar om nullvisjon mot marin forøpling. Ikkje minst slår
 34 det internasjonale Havpanelet Erna Solberg lei, alarm om situasjonen i havet og seier utslepp frå

35 land må reduserast. Norge kan ikkje i ein slik situasjon eskalere forureininga av havet ved å utvide
36 med gruvedumping i to nye fjordar.

37 Vi er no i ein ny situasjon når det gjeld vurderinga av samfunnsnytte målt opp mot tap av
38 miljøkvalitet. Vi innehar også ny kunnskap om ein dramatisk situasjon for havet, og om at
39 mineralutvinning kan gjerast utan gruvedumping i sjø eller miljøfiendtleg landdeponi. Det bør vera
40 ulovleg å dumpe verdfulle mineralressursar som avfall, og norsk lov seier klårt at ein har plikt til å
41 unngå forureining. Med bakgrunn i ein nullvisjon mot marin forsøpling er det eit naturleg krav at dei
42 negative miljøkonsekvensane ved utslepp av gruveavfall i Førdefjorden må bli tillagt større vekt enn
43 tidlegare.

44 **Naturvernforbundet, samla til landsmøtet, finn av ovannemnde grunnar at utsleppsløynet til**
45 **gruvedumping i Førdefjorden er ulovleg og krev at regjeringa trekkjer det tilbake.**

46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77

Forslag U2	Redd fjordene og villfisken!
Forslagsstiller	Naturvernforbundet i Hordaland
Landsstyrets innstilling	Behandles

78

79 **Redd fjordene og villfisken!**

80 **Med dagens praksis har oppdrettsnæringen uholdbare konsekvenser for livet i fjordsystemene, og**
81 **strider mot FNs bærekraftsmål. Vi krever at oppdrettsanlegg i åpne merder forbys fra og med**
82 **1.1.2025.**

83 For en rekke fjordsystemer i Norge er grensen nådd for hva de kan tåle av lakselus, rømt
84 oppdrettslaks, sykdommer, forurensning av avlusningsmidler, kjemikalier, kobber, mikroplast og
85 fiskeavføring fra oppdrettsmerdene. Av om lag 450 elver i Norge er 110 stengt for laksefiske på grunn
86 av sviktende bestander eller ukjent bestandstilstand. I Vestland fylke hadde mindre enn halvparten
87 av elvene god økologisk tilstand i 2019, og Sørfjorden i Osterøy kommune og Masfjorden er
88 skrekkeeksempler på hvor galt det kan gå når oppdrettsnæringen får frie tøyler. Livet i fjordene trues
89 av oksygenmangel og fjordbunnen er livløs mange steder etter tiår med forurensning fra
90 oppdrettsanleggene. I Hardangerfjorden er situasjonen for lakse- og sjøørretbestandene så kritisk at
91 8 av 10 elver er stengt for fiske. I forbindelse med innføringen av trafikklyssystemet for
92 oppdrettsnæringen, trosset regjeringen likevel faglige ekspertråd om å redusere produksjonen i
93 sonen Hardangerfjorden inngår i, og lar oppdrettsnæringen fortsette med like høy produksjon som
94 før.

95 De uakseptable miljøkonsekvensene oppdrettsnæringen medfører, inkludert lakselus, forurensning
96 og genetisk innblanding hos vill laksefisk, kan løses gjennom å lukke anleggene. Teknologien for
97 lukkede oppdrettsanlegg er allerede god nok til å starte en storstilt overgang til lukkede
98 oppdrettsanlegg. Det er derfor ingen gode grunner til å fortsette med åpne oppdrettsmerder.

99 Det haster å få innført forbud mot åpne merder fordi dagens regjering har gått inn for en formidabel
100 vekst innen havbruksnæringen i Norge. Man snakker om en stor økning av biomassen av
101 oppdrettsfisk i årene som kommer. Hvis man ser for seg regjeringens ønskede vekst uten at strenge
102 miljøkrav iverksettes, vil stadig flere fjorder, kystområder og vassdrag bli skadelidende. At det legges
103 opp til en så kraftig oppskalering av denne næringen uten at det først stilles tilfredsstillende
104 miljøkrav, mens det stadig legges opp til omkamper om finansiering av tiltak som kan bevare
105 villfiskstammene, er et paradoks.

106 Vi mener at oppdrettsnæringen, slik den i dag praktiseres, bryter både norsk og internasjonal lov på
107 en rekke områder, inkludert Havressursloven (lov om forvaltning av viltlevende marine ressurser),
108 Naturmangfoldloven (lov om forvaltning av naturens mangfold), Forurensningsloven (lov om vern
109 mot forurensning og om avfall), Vanndirektivet og Bernkonvensjonen. De tre første antas å være så
110 godt kjent at det ikke er nødvendig å kommentere dem. Til de to siste gis følgende kommentarer:

111 Ved Stortingets vedtak av 21. november 2018 ble det besluttet at vanndirektivets bestemmelser
112 skulle innføres som norsk rett. Regelen trådte som kjent i kraft 14. desember 2018. Hjemmelen for
113 vanndirektivet er nedfelt i naturmangfoldloven av 19. juni 2009. Ved innføringen av vanndirektivet
114 har Norge sluttet seg til formålet med direktivet som er formulert slik (kapittel 1): «Formålet med

115 denne forskriften er å gi rammer for fastsettelse av miljømål som skal sikre en mest mulig helhetlig
116 beskyttelse og bærekraftig bruk av vannforekomstene.» Det er vel ikke tvil om at dagens praksis, der
117 oppdrettsnæringen kan dumpe store mengder avfall rett i havet eller rett i fjorden, er et gedigent og
118 alvorlig brudd på vanddirektivet av 21. november 2018.

119 Bern-konvensjonen er en konvensjon om vern av ville planter og dyr og deres naturlige leveområder.
120 Den ble vedtatt i 1979, og ratifisert av Norge i 1986, og sier blant annet at «landene skal legge særlig
121 vekt på truede og sårbare arter». Vernet gjelder også for våre anadrome laksebestander i våre
122 vassdrag. Laks, sjøørret og sjørøye er under hardt press i Norge. Det er ikke tvil om at
123 oppdrettsnæringen har alvorlige konsekvenser for disse artene og dermed bryter med Bern-
124 konvensjonen. Norge verner ikke de anadrome laksefiskbestandene og deres naturlige leveområder.

125 Når myndighetene i Norge tillater at oppdrettsnæringen slipper avfall rett ut i havet, svekkes
126 troverdigheten for Norge som en ansvarlig Havnasjon. Det er også i strid med FNs bærekraftsmål
127 nummer 14 om bærekraftig bruk av marine ressurser, og nummer 6 om bevaring av økosystemer i
128 ferskvann.

129 Å forurense og forsøple fjordene slik oppdrettsnæringen gjør nå, er en svært kortsiktig politikk, som
130 også vil ramme næringen økonomisk når miljøkonsekvensene til slutt også går ut over næringen selv,
131 som vi har sett i Masfjorden og Sørfjorden i Osterøy.

132 Oppdrettsnæringen har potensiale til å bli en bærekraftig næring i fremtiden, men forutsetningen er
133 at næringen investerer i lukkede anlegg som vil forhindre forurensing, spredning av lakselus og
134 rømminger av oppdrettsfisk. Ved etablering av lukkede anlegg på land, forutsetter vi at dette skjer i
135 områder som allerede domineres av menneskelig aktivitet og på en måte som ivaretar natur,
136 energiutnyttelse og ressurser.

137 Regjeringen bør på nytt vurdere grunnrenteskatt som var foreslått i 2019. Det kan være aktuelt å
138 vurdere noe lettelse i slik skatt parallelt med at eiere bygger lukkede anlegg som er rømmingssikre og
139 uten forurensende utslipp.

140 Inntil miljøproblemene i oppdrettsnæringen er håndtert, kan den ikke vokse videre.

141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154

Forslag U3	Skogsdrift må skje på en bærekraftig måte
Forslagsstiller	Naturvernforbundet i Trøndelag
Landsstyrets innstilling	Behandles

155 **Skogsdrift må skje på en bærekraftig måte**

156 **Skogen gir oss verdifullt trevirke, viktig naturmangfold og et stort karbonlager. Klimaendringer og**
 157 **tap av biologisk mangfold ansees i dag som de to største problemene vi står overfor. Mye av**
 158 **skogsdriften påvirker karbonlagrene negativt og kan ikke brukes som klimatiltak. I tillegg tas det for**
 159 **lite hensyn til det biologiske mangfoldet. Skogbrukerne har et stort ansvar for å drive skogen på en**
 160 **mer bærekraftig måte!**

161 Driften av norske skoger er blitt stadig mer mekanisert. Etter hvert er drøyt to tredjedeler av skogen
 162 vår blitt flatehogd og omgjort til produksjonsskog for tømmer. Den siste tredjedelen kan ha spor
 163 etter hogst, men er mer naturlig og gir husly for 85 prosent av skogens utrydningstruede arter. Totalt
 164 finner vi nesten halvparten av våre truede arter i skogen.

165 Skogen inneholder en tredjedel av karbonet i norsk natur. Opp mot 80 % av dette
 166 karbonlageret finner vi under bakken, mye av det er sopp (mycorrhiza) som samspiller med røttene.
 167 Karbonlageret i bakken bygges opp over lang tid, og er størst i gammel skog. Vern og skånsom drift i
 168 gammel skog som ikke er flatehogd er derfor viktige tiltak for å ta vare på både karbonlageret og
 169 utrydningstruede arter.

170 Et hogstfelt kan være en kilde til netto utslipp av CO₂ i 10 -20 år etter hogsten, og fremdeles
 171 vil det ta lang tid før karbonlagrene både over og under bakken blir like store som før hogsten.
 172 Hogstfelt vil derfor føre til mindre lagret karbon på kort sikt, og vil gjøre det vanskeligere å nå
 173 klimamålene for 2030 og 2050. Derimot vil skog som ble hogd for flere ti-år siden, og som er i god
 174 vekst i dag, være til god hjelp for å nå disse målene. På lengre sikt vil et bærekraftig skogbruk være et
 175 viktig klimatiltak, bl.a. fordi trevirke kan erstatte mer energiintensive materialer som betong og stål.

176 **Dagens skogsdrift lite bærekraftig**

177 Skogsdriften skal gjennomføres i samsvar med skoglovens «Forskrift om bærekraftig skogbruk». Den
 178 gir pålegg om å følge «Norsk PEFC Skogstandard», som har mange krav - til miljøverdier,
 179 nøkkelbiotoper, hogstformer, opplevelsesverdier osv. Kommunene skal føre tilsyn med at forskriften
 180 og kravene i skogstandarden etterleves. I praksis synes det likevel som myndighetene stoler på at
 181 skogeierne og entreprenørene som gjennomfører hogsten etterlever kravene til bærekraft, uten at
 182 det brukes ressurser på oppfølging og tilsyn. Selv om Riksrevisjonen allerede i 2012 uttalte at dette er
 183 en alvorlig mangel ved skogforvaltningen, ser det ikke som situasjonen er blitt bedre.

184 Naturvernforbundet har flere ganger tatt opp konkrete tilfeller der vi mener kravene til bærekraft
 185 ikke er oppfylt. Det har vist seg svært vanskelig å få gehør for dette i kommunene og i skognæringa.
 186 Det er vanskelig å straffeforfølge brudd, fordi kravene ikke er konkretisert i selve forskriften.

187 Et eksempel på praksis vi mener er svært tvilsom er valget av hogstform. Frøstillingshogst og særlig
 188 åpen flatehogst er helt dominerende, mens hogster der det står igjen flere trær (lukkede hogster)
 189 ifølge NIBIO bare omfatter ca. 7 % av de gjennomførte hogstene. Der skoglovens bærekraftforskrift
 190 og skogstandarden anbefaler bruk av lukket hogst ut fra biologisk, økonomisk og teknisk vurdering,
 191 ser det ut som naturverdier, klimahensyn og bærekraft kommer helt i skyggen av kortsiktig
 192 lønnsomhet for skogeier og entreprenør. Et annet eksempel er hogst av nøkkelbiotoper, der mange

193 registrerte biotoper er skadet. I tillegg mener vi varierende og for lav kvalitet på skogbrukets egne
194 miljøregistreringer (MIS) fører til at viktige nøkkelbiotoper ødelegges.

195 **Regjeringens tvilsomme klimatiltak**

196 Ifølge regjeringens klimamelding er bedre ungskogpleie, økt krav til minstealder ved hogst og
197 gjødsling de klimatiltakene som på kort sikt har størst effekt. I tillegg kommer planting på nye arealer,
198 grøfterensk, tettere planting, bruk av riktig treslag (treslag som gir stort opptak av CO₂), oppfylning av
199 foryngelsesplikten og reduksjon av skader av rot-råte. Økt minstealder ved hogst vil ganske sikkert
200 være positivt for både biologisk mangfold og klima, men flere av de andre tiltakene er klart negative
201 for biologisk mangfold, og dessuten tvilsomme klimatiltak. Felles for dem er imidlertid at de vil gi mer
202 trevirke og derved større økonomisk utbytte.

203 Som nevnt lagres det meste av karbonet i barskogene våre under bakken. De nye arealene som er
204 aktuelle å plante til er for en stor del gamle kulturmarker som kan ha like store karbonlagre i bakken.
205 Vi må derfor regne med at planting på nye arealer fører til utslipp av klimagasser. Det er sannsynlig
206 også ved grøfterensk og mer drenering av sumpskog og fuktskog, som lagrer mye karbon i bakken.
207 Hvordan gjødsling virker bl.a. på mycorrhiza og karbonlageret i bakken vet vi ikke nok om, men
208 forskere ved NMBU har vist at gjødsling kan påvirke trærnes immunforsvar, noe som igjen kan føre til
209 at de vil tåle klimaendringene dårligere.

210 Det vi vet sikkert er at skogbrukstiltakene vil endre økosystemene, og være svært uheldige for
211 naturmangfoldet. Gjødsling vil endre konkurransen mellom artene, og kan føre til store endringer i
212 økosystemene. Der gamle kulturmarker plantes til vil vi miste verdifulle områder med mange trua
213 arter og pollinerende insekter. En naturlig gjengroing her vil være bedre enn tilplanting med skog,
214 både fordi rester av de gamle kulturmarkene fremdeles er til stede og lar seg restaurere, og fordi
215 gjengroingen vil gi en naturlig skog med et større biologiske mangfold.

216 Grøfterensk vil kunne føre til at viktige biotoper i fuktig skog forringes. Bruk av «riktig treslag», som
217 kan innebære skifte til gran eller andre treslag, vil også føre til store endringer, der f.eks. bjørk og
218 furu erstattes med gran eller sitkagran. Etter Artsdatabankens vurdering utgjør sitkagran svært stor
219 risiko for naturmangfoldet i Norge.

220 **Konklusjon**

221 Norge har som nasjonalt mål at skogen skal ha god økologisk tilstand. For å få det til må norsk
222 skogbruk dreies fra et intensivt industriskogbruk, til et klima- og natursmart skogbruk som både på
223 kort og lang sikt er økologisk bærekraftig. Skoglovens bærekraftforskrift må endres slik at den setter
224 strengere og tydeligere krav til skogbruket, og det må kontrolleres at disse kravene blir fulgt.
225 Kartleggingen av verdifulle biotoper må også bli bedre.

226 Skogens rolle i klimasystemet og skogbrukets påvirkning er mer kompleks enn skog- og
227 klimapolitikken så langt har tatt inn over seg. For de fleste klimatiltakene i skog er det stor usikkerhet
228 knyttet til om de virkelig vil være positive for lagring av karbon, spesielt på kort sikt for å oppfylle
229 vedtatte klimamål innen 2030 og 2050. Samtidig vet vi at mange av dem vil være svært uheldige for
230 naturmangfoldet.

231 Vi må ha mer kunnskap om hvordan skogsdriften kan gjennomføres på en mer bærekraftig måte som
232 tar hensyn til både klima og natur. Det kan vi bare få gjennom økt satsing på forskning.

Forslag U4	Regjeringa må lære av sine feil før de tillater vindkraft til havs
Forslagsstiller	Natur og Ungdom
Landsstyrets innstilling	Behandles

233

234 **Regjeringa må lære av sine feil før de tillater vindkraft til havs**

235 **Konsesjonssystemet for vindkraft på land har tillatt utilgivelige inngrep i norsk natur. Samtidig har**
 236 **forvaltningen av havområdene våre ført til store arealkonflikter og nedgang av viktige bestander**
 237 **av fisk og sjøfugl. I år ble det åpnet for havvind i to norske havområdet, og det haster å styrke**
 238 **miljøkravene i konsesjonssystemet.**

239 Med økende press på naturen fra både næringsaktivitet og klimaendringer så må vi prioritere mellom
 240 ulike hensyn for å redusere den samlede belastningen. For at påvirkningen fra havvind skal være
 241 akseptabel må vi redusere unødvendige stressfaktorer for naturmangfold og matproduksjon i havet.
 242 Dette inkluderer dumping av gruveavfall, olje- og gassproduksjon, seismikkskyting, åpne
 243 oppdrettsanlegg, forsvarsaktivitet og gruvedrift på havbunnen.

244 Flytende havvind kan bli et viktig bidrag fra Norge til utvikling av teknologi som muliggjør økt
 245 produksjon av fornybar energi i resten av verden. En norsk satsing på produksjon av installasjoner for
 246 flytende havvind er også viktig for omstilling av dagens arbeidsplasser i leverandørindustrien.
 247 Utbygging av havvind for elektrifisering av olje- og gassplattformer som skal bestå i næringens
 248 solnedgangsfase er også et viktig grep for å redusere utslipp på sokkelen uten stort forbruk av
 249 fornybar energi fra land.

250 For å unngå at havvind fortrenger fiskeriene og har for stor negativ påvirkning på økosystemene i
 251 havet og langs kysten mener Naturvernforbundet at:

- 252 • Flytende havvind bør unngås i grunne kystområder
- 253 • Kartleggingen av aktuelle områder for havvind må oppdateres for å også inkludere viktige
 254 petroleumsområder. Utbygging av havvind må ikke hindres av hensyn til potensielle olje- og
 255 gassforekomster i området.
- 256 • Hensynet til kystnære fiskerier og gyteområder for fiskebestander må vektas særlig tungt i
 257 vurdering av nye områder og tildeling av konsesjoner.
- 258 • Ansvar for kartlegging av nye områder bør overføres fra NVE til Miljødirektoratet.
- 259 • Naturmangfoldloven må gjelde i alle norske havområder, og lovens føre-var-prinsipp og
 260 samlet belastning må legges vekt på i både åpningsprosess og tildeling.
- 261 • Tildelinger av konsesjoner for havvind må koordineres med ny marin verneplan og
 262 handlingsplan for sjøfugl, og bør inngå i en helhetlig arealplan for havområdene
- 263 • Regjeringen må sørge for forskning på plastforurensing fra vindkraft, samt arbeide for at
 264 produsenter av turbiner får økt ansvar for livsløpet til turbinene.
- 265 • Havenergilovforskriften må ha strengere krav til konsekvensutredninger. Til havs er det
 266 eksisterende kunnskapsgrunnlaget enda svakere enn på land. Derfor må det kreves
 267 innhenting av ny kunnskap, samt føringer for minstetid i felt og foretrukne metoder.
- 268 • Havenergilovforskriften må inneholde krav om at utbygger må benytte metodene for
 269 anleggsarbeid og drift som tar best miljøhensyn, samt at utbygger må overvåke anlegget for
 270 å styrke kunnskapsgrunnlaget om påvirkning av havvind.

- 271
- 272
- 273
- 274
- Anleggsperioder må planlegges slik at de kommer utenom de viktigste periodene for økosystemene i det aktuelle området.
 - Det må være begrenset adgang til å få innvilget utsatt frist for igangsetting av prosjekter, og utsatt frist må innebære krav om ny konsekvensutredning.

275

276

277

278

279

280

281

282

283

284

285

286

287

288

289

290

291

292

293

294

295

296

297

298

299

Forslag U5	Forbruket av energi og ressurser i Norge må ned, «grønn» vekst er ikke løsningen
Forslagsstiller	Kjell Derås, sentralstyret
Landsstyrets innstilling	Behandles, basert på: Forslag 9 fra Finnmark: <i>Stopp all vindkraftutbygging i Norge Naturvernforbundet i Ávjovárri</i> Forslag 14 fra Nordland, Troms og Finnmark: <i>Naturvernforbundet sier nei til ytterligere økonomisk vekst som er uforenelig med å løse natur- og klimakrisen</i> Forslag 15 fra Trøndelag: <i>Redusert forbruk er nødvendig for å oppnå bærekraftsmål</i> Forslag 18 fra Bergen: <i>Energipriser og sosial rettferdighet</i>

300

301 **Forbruket av energi og ressurser i Norge må ned, «grønn» vekst er ikke** 302 **løsningen**

303 Jorda er påført to alvorlige kriser som vi har skapt ved vår hensynsløse grådighet etter jordas
304 ressurser. Skal vi kunne fortsette å leve på denne planeten, må både klimakrisen og naturkrisen
305 løses. De tradisjonelle formene for reindrift, kystfiske og småbruk er eksempler på bærekraftig
306 likevektsøkonomi. De bygger på kunnskap om naturen og respekterer naturens tålegrenser og evige
307 kretsløp.

308 Løsningen er en økologisk likevektsøkonomi der veien ut av uføret er å stoppe veksten og reversere
309 økonomien til et virkelig bærekraftig nivå for alt levende liv.

310 Et sentralt ledd i en slik økonomi er rettferdig fordeling av ressurser og arbeid innad i hvert enkelt
311 land, og mellom land og verdensdeler.»

312 Det blir stadig lagt fram **nye prosjekter for økt kraftforbruk**. Smelteverkindustrien vil doble sitt
313 forbruk. Vårt alternativ er tiltak for energisparing i industri, annet næringsliv, husholdninger og
314 offentlig virksomhet. Vi må **redusere forbruket** med å reise mindre, produsere varer som holder
315 lenger, gjenvinne mer og bygge om næringslivet til mest mulig produksjon av kortreiste varer, fra
316 mat til klær, mineraler og byggevarer.»

317 **Energipriser og sosial rettferdighet**

318 Naturvernforbundet har i rapporten «Fossilfritt Norge» vist hvordan vi kan omstille oss til
319 lavutslippssamfunnet uten å ofre naturen vår. Svaret er like enkelt som det er genialt – først og
320 fremst gjennom storstilt energieffektivisering. Energi må koste mer enn i dag. Vi må sikre at økning
321 av energiprisene skjer på en mest mulig sosial og rettferdig måte. En stor del av elavgiften går til et
322 nytt energifrigjøringsfond, som skal være uavhengig av Enova. Kraftkrevende industri har kraftig
323 subsidierte strømpriser. På sikt må disse prisene opp på samme nivå som forbrukere betaler. Men
324 det kan først skje når det innføres en effektiv karbonprising internasjonalt.

325 Konklusjon: **Redusert forbruk** er nødvendig for å oppnå bærekraftsmål. Naturvernforbundet vil med
326 dette i klart og tydelig fra om at skal vi berge natur og klima på jorda må forbruket ned.

327 Med reduserte forbruk som en forutsetning kan vi få oppslutning om vårt krav om **stans i ny**
328 **energiproduksjon av vannkraft og vindkraft**. Vi har ofret mer enn nok natur til lands og til havs. Det
329 store flertallet av oss vet egentlig godt at vi har et forbruk som ikke er bærekraftig, og de fleste kan
330 redusere forbruket uten å redusere livskvalitet.

Forslag U6	Rovdyr
Forslagsstiller	Naturvernforbundet i Groruddalen
Landsstyrets innstilling	Behandles ikke

331

332 **Rovdyr**

333 Kjære miljøvernminister

334 De siste årene har ulvesaken vært en kasteball i politikk, jus og media vi knapt har sett maken til.
 335 Ulvesaken er en betent konflikt, med stadig økende polarisering mellom de som ønsker et sterkere
 336 vern av ulven, og de som ønsker økt uttak. Gang på gang har rovviltnemdene satt uttak for ulv som
 337 har blitt klaget inn til miljøverndepartementet, og siden blitt omgjort. Noen ganger til fordel for
 338 ulven, andre ganger ikke. I 2016/2017 ble det rabalder da daværende miljøvernminister Vidar
 339 Helgesen satte rovviltnemdenes beslutning til side og vernet ulvene som rovviltnemdene ønsket å ta
 340 ut. Like fullt ble det rabalder da samme minister året etter vedtok å ta ut Julussa- og Osdalsreviret, to
 341 stabile ulveflokker som aldri har gjort skade på beitedyr. Denne avgjørelsen har siden blitt brakt inn
 342 til retten, og endelig dom ventes av Høyesterett. I etterkant av domfellelsen i lagmannsretten har
 343 Stortinget gjort endringer i Naturmangfoldsloven, med den hensikt å tilrettelegge for større uttak av
 344 rovdyr gjennom jakt. Bestandsmålet, - som er et minimumsmål for å sikre artens overlevelse, har nå
 345 blitt ledende i spørsmålet om uttak av ulv i Norge. Da er det jo særs problematisk at bestandsmålet
 346 ikke er faglig fundamentert i vitenskapen om hvor mange ulv som trengs i Norge for at Norge skal ha
 347 en selvstendig overlevelsesdyktig ulvestamme.

348 Jakt og uttak av ulv har fått skje på tross av at ulven er rødlistet som en kritisk truet dyreart i Norge,
 349 og på tross av at vi har forpliktelser både i Naturmangfoldsloven og Bernkonvensjonen om å ta vare
 350 på truede arter. Vi mener at nasjonale og internasjonale forpliktelser om vern må gå foran
 351 stortingsvedtak uten faglig forankring. Vi vet at ulven ikke er en truet dyreart på verdensbasis, - men
 352 den skandinaviske stammen av ulv er sterkt innavlet og har lite genetisk mangfold. Derfor er det
 353 desto viktigere at friske familieflokker som ikke utgjør skade på beitedyr får leve.

354 Det er ingen tvil om at det er motstridende interesser i ulvesaken. Vi mener at det mest betente i
 355 denne saken er striden mellom sentral og lokal forvaltning. Lokale hensyn får dessverre ofte forrang
 356 fremfor internasjonale og nasjonale forpliktelser om vern. Naturvernforbundet mener at all
 357 forvaltning av rovdyr må styres ut fra et faglig og sentralt grunnlag. Rovviltnemdene er dessverre
 358 sammensatt av mennesker som i stor grad har personlig og økonomisk interesse av lave bestander av
 359 rovdyr. Når jaktlagslederen for Julussareviret selv profilerer seg med nullvisjon på ulv, synes vi det er
 360 hårreisende at slike mennesker, som har som interesse å utrydde ulven fullstendig, får være leder i et
 361 jaktuttak i en betent strid. Dette er ekstremt konfliktskapende. Like fullt er det hårreisende at
 362 Stortinget vedtar bestandsmål som ikke er faglig fundamenterte og hvor man ikke har tilstrekkelig
 363 kunnskap om hvor mange individer/familiegrupper som behøves for at arten skal ha en levedyktig
 364 bestand. Vi minner om at Norge har et selvstendig ansvar for å sørge for levedyktige bestander, selv
 365 om det vandrer inn ulv fra Sverige, Finland og Russland.

366 Vi vet at det truer livsgrunnlaget til en del bønder at rovdyr får leve. Vi vet at det er tapte inntekter
 367 for skogeiere at ulven lever i skogen deres. Vi vet at det innskrenker jaktmulighetene for de jegere

368 som jakter hjortedyr i ulverevir. Vi vet også at det truer livsgrunnlaget til alle generasjoner etter oss
369 at vi ikke ivaretar komplette økosystemer hvor også rovdyrene har sin naturlige plass. Og det er her
370 vi ønsker at du som miljøvernminister er deg ditt ansvar bevisst og sørger for å bevare og overlevere
371 en natur med komplette økosystemer til generasjonene etter oss. Vi ønsker:

- 372 - at bestandsmål settes etter faglige råd om artens genetikk og overlevelsessevne
- 373 - at vedtak som blir gjort i Stortinget ikke får overgå Norges lover og internasjonale
374 forpliktelser
- 375 - at du avskaffer rovviltnevdene og sørger for en faglig sentral forvaltning av rovdyr
- 376 - at all jakt følger etiske prinsipper om dyrevelferd

377 Det vil komme nye ulvevintere i Norge. Og det er da det er viktig å huske på hvilke prioriteringer som
378 er viktigst: å overlevere en komplett natur til generasjonene som kommer etter oss.

379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411

Forslag U7	Naturvernforbundet ønsker forbud mot rusefiske etter leppefisk
Forslagsstiller	Naturvernforbundet i Rogaland
Landsstyrets innstilling	Behandles ikke

412

413 **Naturvernforbundet ønsker forbud mot rusefiske etter leppefisk**

414 En annen mørk side ved fiskeoppdrett i åpne merder som endelig har fått velfortjent
 415 oppmerksomhet den senere tiden, er bruken av såkalt «rensefisk». Leppefisk og rognkjeks blir brukt
 416 som levende avlusere i oppdrettsmerder. Flere artikler i Dagens Næringsliv det siste halvåret har
 417 fortalt oss om den elendige dyrevelferden og påfølgende skyhøye dødeligheten blant rensefisken,
 418 samt det moralsk forkastelige i å «forbruke levende dyr som et engangsverktøy». Men det stopper
 419 ikke der.

420 [Omfanget av kommersielt fiske etter bergnebb, berggyllt, gressgyllt og rødnebb har eksplodert de](#)
 421 [siste årene. Det intensive fisket foregår med teiner og ruser rundt nes og øyer i fjordene våre og](#)
 422 [praktisk talt tømmer områder for fisk.](#) Det kommer en rekke rapporter fra dykkere som ser
 423 konsekvensene av slike drastiske endringer i én artsbestand; Hele økosystemet kommer i ubalanse.
 424 Leppefisk er mat for større fisk, sel, oter og sjøfugl. Forsvinner den på grunn av overfiske, forsvinner
 425 maten til de andre artene. Samtidig blir luseplagen større for sjøørret, lyr, sei og torsk; Leppefisk
 426 beiter på *både* lakselus og torskelus. Forskerne er ved Havforskningsinstituttet er bekymret og
 427 konkluderer i sin rapport i november 2019 at det må «...forventes uønskede effekter som følge av
 428 selve fisket etter leppefisk.»

429 Fiskemetoden med ruser på grunt vann er også en miljøkatastrofe. Oteren er på vei til å reetablere
 430 seg sørover langs Vestlandet igjen etter å ha vært borte i flere tiår, men møter en potensiell dødsfelle
 431 i fiskeruserne. De trekkes mot fiskeredskaper på grunn av fisken, men setter seg fast og drukner.

432 Naturvernforbundet opplever at kommersielt fiske av rensefisk satt i gang uten nok forskning og
 433 konsekvensutredninger. I 2017 ble det fisket 25 mill. leppefisk; i praksis fritt frem. I 2018 ble det satt
 434 en totalkvote på 18 millioner. Høsten 2019 kom Havforskningsinstituttet med en anbefaling om
 435 maks mål for å sikre bestandene, men rådene kommer for sent og først *etter* at man begynner å se
 436 dramatiske konsekvenser.

437 Naturvernforbundet mener derfor at man snarest mulig må innføre et forbud mot rusefiske etter
 438 leppefisk, og få satt en stopper for dette fisket som er både miljøødeleggende og en dyreetisk
 439 tragedie. Naturvernforbundet vil også påpeke at dersom man hadde fulgt oppfordringen vi har
 440 kommet med gjentatte ganger det siste tiåret, og tvunget næringen inn i lukkede anlegg, hadde man
 441 ikke hatt behov for «rensefisk» i det hele tatt.

442

443

444

445

Forslag U8	Naturvernforbundet krever varig beskyttelse av vernet natur
Forslagsstiller	Naturvernforbundet i Lillehammer
Landsstyrets innstilling	Behandles ikke

446

447 **Naturvernforbundet krever varig beskyttelse av vernet natur**

448 Lågendeltaet naturreservat har lovens strengeste vern. I verneforskriftens kap. III står det følgende:
 449 «Formålet med fredningen er å bevare et viktig og spesielt våtmarksområde i sin naturlige tilstand
 450 med vegetasjon og dyreliv, og å verne om et spesielt rikt og interessant fugleliv, særlig av hensyn til
 451 trekkende, hekkende og overvintrende vannfugl.» Det er svært stor artsrikdom i Lågendeltaet, og det
 452 er registrert over 50 rødlistede fuglearter i naturreservatet.

453 I verneforskriftens kap. IV står det spesielt at vei ikke må bygges i reservatet. Likevel vedtok
 454 Lillehammer kommunestyre i 2018 en kommunedelplan der ny E6 og firefelts motorvei skal gå i ny
 455 trasé gjennom reservatet. Vedtaket ble gjort i strid med vernebestemmelsene og uten at
 456 dispensasjon var gitt eller omsøkt. Nye Veier, eid av Samferdselsdepartementet, arbeider nå med
 457 reguleringsplan for delstrekningen gjennom reservatet. Denne legges ut på høring i løpet av våren
 458 2021. Søknad om dispensasjon blir først sendt etter høringen.

459 Naturvernforbundets landsmøte mener det er alarmerende at det i det hele tatt lar seg gjøre å
 460 planlegge en ny vei gjennom et naturreservat. I en tilsvarende sak ved Hamar, ble ny E6 utvidet
 461 gjennom Åkersvika naturreservat, som er vernet i henhold til Ramsar-konvensjonen. Gang på gang
 462 ser vi at naturen har liten beskyttelse når veisaker vinner fram.

463 Våtmarkene er viktige både i naturmangfolds- og klimaperspektiv, lokalt og globalt.
 464 Naturvernforbundet ønsker derfor en nasjonal debatt om naturreservaters status i veisaker, og vil
 465 jobbe for at ny E6-trasé gjennom Lågendeltaet naturreservat blir stoppet.

466

467

468

469

470

471

472

473

474

475

476

Forslag U9	Stopp all vindkraftutbygging i Norge
Forslagsstiller	Naturvernforbundet i Ávjovárri Naturvernforbundet i Finnmark
Landsstyrets innstilling	Behandles ikke

477

478 **Stopp all vindkraftutbygging i Norge!**

479 I 2020 blei det bygd ut mer vindkraft i Norge enn i noe annet land i Europa. Dette skjedde på tross av
480 at Norge har overskudd på elektrisitet og at landet er et av få land i verden som får praktisk talt all
481 strøm uten forbrenning av fossilt karbon. Felles for de fleste av disse kraftverka er at de er bygd i
482 tidligere inngrepsfri natur og at det har vært lokale protester mot bygginga. Likevel er utbygginga
483 trumfa gjennom, i flere tilfeller med bruk av politi og rettsvesen mot dem som forsvarer sin nærnatur
484 og sitt levebrød.

485 Omtrent halvparten av vindkraftutbygginga i Norge foregår i reinbeiteområder. Naturvernforbundet
486 vedtok i 2018 å si nei til all utbygging i reinbeiteområder, men denne har fortsatt for fullt. Nye anlegg
487 vil komme i 2021 og det planlegges ei rekke store vindkraftanlegg, som vil fjerne livsgrunlaget for
488 mange reinbeitedistrikter. Dette er i strid med både naturmangfoldloven, reindriftsloven og Norges
489 forpliktelser overfor samene som urfolk. Naturvernforbundet vil derfor gi full støtte til de som klager
490 disse overgrepa inn for internasjonale organer.

491 Mange vindkraftkonsesjoner blei gitt på et tidspunkt da man ikke hadde oversikt over virkningene.
492 Etersom vi har sett hvilke skader vindkraftanlegg fører til i norsk natur, har motstanden økt. For å
493 unngå mer inngrep i naturen på land, er det mange som heller ønsker å bygge ut vindkraft til havs.
494 Havvindkraft vil ha mindre synlige skadevirkninger og kunne gi mer stabil kraftproduksjon, men kan
495 også gi skader som vi i dag ikke har oversikt over. Vi er redd man kan komme til å gjøre samme feil
496 igjen. Det er ikke gjort grundige undersøkelser om hva virkningene vil bli, for sel, hval og fisk i havet
497 og for spredninga av mikroplast og glassfiber. Likevel vet vi en del, bl.a. at anlegg i stor grad blir
498 planlagt på fiskebanker, mange av dem er også gyteområder. Dette kan få svært skadelige virkninger
499 for fiskerinæringa på hav og land. Ut fra dette, mener vi det i dag ikke er uforsvarlig å bygge ut
500 vindkraft til havs.

501 Det blir stadig lagt fram nye prosjekter for økt kraftforbruk. Smelteverkindustrien vil doble sitt
502 forbruk og krever ei gigantisk vindkraftutbygging. Det er under bygging eller planlegging ei rekke
503 batterifabrikkar og datasentre som vil kreve enorm kraft. Skal alt dette realiseres, vil all ledig egnet
504 natur måtte bygges ut til vindkraft, og de beste fiskebankene okkuperes av vindturbiner. Mange har
505 lansert havvind som alternative arbeidsplasser for norske skipsverft når oljealderen går mot slutten.
506 Vi mener langsiktige hensyn til naturen og næringene som høster av naturen må være overordna
507 kortsiktig sysselsettingsgevinster og at for teknologiske arbeidsplasser ligger det en mengde unytta
508 muligheter i energieffektivisering, gjenvinning og gjenoppretting av norsk industri for
509 hjemmemarkedet. Dette vil kunne bygges opp med langt mindre støtte enn det som måtte være
510 nødvendig for en svært ulønnsom havvindutbygging.

511 Vindkraftutbygginga blir kjørt fram som en del av "Det grønne skiftet" og det hevdes at den er
512 nødvendig for å redde klimaet. Men mer "fornybar" energi gir ikke automatisk bedre klima. Den
513 globale oppvarminga er et resultat av kombinasjonen av økt utslipp av klimagasser og redusert

514 opptak gjennom at stadig større deler av naturen blir utbygd og ødelagt. Vi kan ikke redde klimaet
515 gjennom å ødelegge natur. Også "klimatiltak" som vindkraft og elbiler gir store skadevirkninger for
516 naturen og store utslipp av forurensing, deriblant klimagasser. Det eneste alternativet vi har er at det
517 samla forbruket må ned, ikke bare av olje, gass og kull, men også av metaller og energi.

518 Vårt alternativ er tiltak for energisparing i industri, annet næringsliv, husholdninger og offentlig
519 virksomhet. Eksisterende energikilder må oppgraderes før det bygges ut nye. Vi må redusere
520 forbruket med å reise mindre, produsere varer som holder lenger, gjenvinne mer og bygge om
521 næringslivet til mest mulig produksjon av kortreiste varer, fra mat til klær, mineraler og byggevarer.

522 Et av Norges beste bidrag til å hindre videre ødelegging av natur og klima vil være å stoppe all
523 utbygging av vindkraft.

524

525

526

527

528

529

530

531

532

533

534

535

536

537

538

539

540

541

542

543

Forslag U10	Elektrifisering av sokkelen er ikke fremtidsrettet ressurspolitikk
Forslagsstiller	Naturvernforbundet i Oslo og Akershus
Landsstyrets innstilling	Behandles ikke

544

545 **Elektrifisering av sokkelen er ikke fremtidsrettet ressurspolitikk**

546 Naturvernforbundets Landsmøte 2021 ber partiene på Stortinget si nei til elektrifisering av
547 oljeinstallasjonene på sokkelen.

548 Enorme investeringer i elektrisk infrastruktur for en oljenæring under nedbygging vil svekke
549 grunnlaget for den nødvendige omstilling til nye næringer. Det må forventes at virkningen vil bli en
550 forlenget utvinning av olje på norsk sokkel og økte strømpriser for norske forbrukere og det øvrige
551 næringsliv.

552 I tillegg vil presset mot norsk natur for å sikre alternativ energi og nye kraftlinjer til "utskiping" av
553 sokkel-kraft øke. Ytterligere vindparker og vassdragsinngrep må avverges.

554 Tapet av norsk natur gjennom de senere år har vært dramatisk.

555 Våre grønne energiresurser må benyttes til fremtidsorienterte næringer.

556 Når oljefeltene stenges ned vil sokkelnettverket som reelt finansieres av allmenheten og det
557 offentlige være uten verdi.

558 Naturvernforbundets Landsmøte henstiller til alle partier og kommende stortingsrepresentanter å
559 bidra til å stanse planene om å elektrifisere sokkelen med strøm fra land.

560

561

562

563

564

565

566

567

568

569

570

571

Forslag U11	Dei utanlandske treslaga skal vekk!
Forslagsstiller	Naturvernforbundet i Møre og Romsdal
Landsstyrets innstilling	Behandles ikke

572

573 Til

574 Landbruks- og matministeren

575 Klima- og miljøministeren

576 **Dei utanlandske treslaga skal vekk!**

577 I starten av tiåret for restaurering av natur er det tid for å gjere noko med utanlandske treslag på ville
578 vegar. Langdistansespreiing får større og større omfang, men framleis svært lite merksemd.
579 Frøspredde tre får stå i fred langt vekk frå plantefelta, og der kjem det både kongler og frø.
580 Problemet aukar år for år.

581 I Aichimåla punkt 9 finn vi dei måla Noreg har sett seg: «*Innen 2020 er fremmede skadelige
582 organismer og deres spredningsveier identifisert og prioritert, utvalgte organismer er kontrollert eller
583 utryddet, og det er innført tiltak for å kontrollere spredningsveier for å hindre introduksjon og
584 etablering.*»

585 Noreg har dei siste åra før 2020 blitt kjent med korleis utanlandske treslag spreier seg.
586 Statsforvaltarane bruker millionar kvart år for å fjerne resultatet av tidlegare planting.

587 Samtidig gjev statsforvaltarane løyve til å setje ut fleire planter av utanlandske treslag, ofte etter ei
588 svært mangelfull sakshandsaming. Dette i staden for å rydde vekk det som alt har blitt eit problem.

589 Noreg har lova verda å stanse spreinga av utanlandske treslag og få kontroll med det som alt har
590 spreidd seg til norsk natur. No er det nødvendig med handling.

591 Vi krev

- 592 • Det må bli forbod mot bruk av utanlandske treslag i norsk natur
- 593 • Skogeigarar må påleggast å fjerne frøspredde utanlandske treslag (rømlingar).
- 594 • Det må vere låg terskel for å fjerne utanlandske treslag (gje skadefellingsløyve) jf.
595 naturmangfaldlova § 21 for å fjerne rømlingar der eigedomstilhøva er uoversiktlege.

596

597

598

599

600

601

602

Forslag U12	Nei til elektrifisering av norsk sokkel
Forslagsstiller	Naturvernforbundet i Rogaland
Landsstyrets innstilling	Behandles ikke

603

604 **Nei til elektrifisering av norsk sokkel.**

605 Naturvernforbundet i Rogaland meiner det er galt å elektrifisere eksisterande oljefelt med fornybar
606 energi fra land. Våre fornybare energiresurser på land må ikkje brukast til å oppretthalde
607 produksjon av olje og gass. Elektrifisering av sokkelen vil kunne kreve store naturfientlege
608 utbygginger av fornybar energi i norsk natur. Elektrifisering kan likevel nyttast der det kan
609 kombineres med utvikling av fornybar energi til havs.

610 Kraftbransjens ønske om elektrifisering er klart knytta til at elektrifiseringen vil gi ei auke av
611 straumprisane. Dette har fleire negative effekter. Energiintensiv industri kan bli flagga ut til land som
612 bruker fossil energi, noe som vil gi stor negativ klimaeffekt. Økte priser på strøm kan gi grunnlag for
613 ytterligere nye konsesjoner for naturraserende vindkraft på land. NiR krever stans i bygging av meir
614 Vindkraft i norsk natur på land.

615

616

617

618

619

620

621

622

623

624

625

626

627

628

629

630

Forslag U13	La folk flest bidra i det grønne skiftet!
Forslagsstiller	Naturvernforbundet i Rogaland
Landsstyrets innstilling	Behandles ikke

631

632 **La folk flest bidra i det grønne skiftet!**

633 *Du og jeg kan bidra i overgangen til et lavutslippssamfunn. Vi kan produsere solenergi på takene*
 634 *våre! Men skal det skje må regjeringen spille på lag med deg og meg. Støtten til solenergi og andre*
 635 *energitiltak i husholdningene må dobles.*

636 Verden trenger mer natur, både for å bremse klimaendringene og for å stanse tapet av arter og
 637 økosystemer. Samtidig må vi over på 100% fornybar energi slik at vi unngår skadelig global
 638 oppvarming med de negative konsekvensene det får for mennesker og natur. Du og jeg kan bidra
 639 med å produsere solenergi fra våre tak og fasader!

640 Etterspørsel etter fornybar energi øker og alternative grønne energikilder er nødvendig for å kunne
 641 møte etterspørselen etter fornybar energi i framtiden. Solenergi er et godt og viktig supplement til
 642 redusert strømforbruk for deg og meg (husholdninger), men det forutsetter at Enova øker støtten til
 643 husholdninger som ønsker å ta i bruk solcellepanel.

644 Dessverre har Enova varslet en reduksjon i støtten til en rekke tiltak rettet mot husholdninger.
 645 Signalet om redusert støtte blir feil. Det er nemlig mange gode grunner til å gjøre det motsatte.
 646 Teknologien fungerer utmerket og vil spare betydelige klimagassutslipp i panelets livsløp. Solenergi
 647 kan monteres på eksisterende fasader og tak og medfører ingen naturinngrep. I tillegg er det ikke tap
 648 til nettet ved lokal produksjon av energi, og lokalprodusert energi kan være med å avlaste nettet og
 649 redusere effekttopper.

650 I dag betaler husholdningene mer til Enova gjennom påslaget på nettleien enn de får tilbake gjennom
 651 Enovatilskuddet. Det er urimelig når vi vet at energiproduksjon i husholdninger sammen med
 652 energisparing har et stort ubrukt potensiale.

653 Vi må øke satsingen på energieffektivisering og egenproduksjon i Norge hvis vi skal nå våre klimamål
 654 uten å forbruke natur. Våre konkrete innspill er at vi ønsker en doubling av Enovas støttesatser for
 655 energitiltak i husholdningene. I tillegg må borettslag og sameier bli egen målgruppe, og for denne
 656 gruppen ønsker vi også at det innføres en landsdekkende støtteordning for ladeinfrastruktur.

657

658

659

660

661

662

Forslag U14	Naturvernforbundet sier nei til ytterligere økonomisk vekst som er uforenelig med å løse natur- og klimakrisen
Forslagsstiller	Naturvernforbundet i Nordland, Naturvernforbundet i Troms, Naturvernforbundet i Finnmark
Landsstyrets innstilling	Behandles ikke

663 **Naturvernforbundet sier nei til ytterligere økonomisk vekst som er uforenelig**
664 **med å løse natur- og klimakrisen**

665 *Jorda er påført to alvorlige kriser som vi har skapt ved vår hensynsløse grådighet etter jordas*
666 *ressurser. Skal vi kunne fortsette å leve på denne planeten, må både klimakrisen og naturkrisen løses*
667 *med umiddelbare tiltak. Men det kan aldri lykkes med fortsatt økonomisk vekst og økt forbruk selv*
668 *om den males aldri så "grønn". Dette er nemlig i ferd med å skje nå.*

669 Et tydelig samarbeid mellom myndighetene og industrien har skapt begrepene "det grønne skiftet"
670 og "grønn vekst". Vi observerer at løsningen på klimakrisen, med tilhørende kutt i CO2-utslipp, skal
671 basere seg på fortsatt økonomisk vekst og økt forbruk. I denne "grønne" omstillingen vil arealer,
672 naturmangfold og arter ofres i et omfang og tempo vi historisk sett aldri har sett maken til. Et snevert
673 fokus på klimakrisen medfører at vi ikke får gjort de gjennomgripende samfunnsendringene som FNs
674 Naturpanel sier at vi trenger for å løse både klimakrisen og naturkrisen.

675 Jordas biosfære - atmosfæren, havet og landjorda er allerede utnyttet langt over det som er
676 bærekraftig. Det er den økonomiske veksten som har ført oss dit, og inn i en enda alvorligere krise, -
677 naturkrisen. "Grønn vekst" og "det grønne skiftet" vil medføre videre ødeleggelse av naturen, og er
678 derfor hverken praktisk eller teoretisk mulig. Det er videre en utfordring at naturkrisen er betydelig
679 underkommunisert i det offentlige rom.

680 Den store satsingen på såkalte "utslippsfrie energikilder" retter søkelyset kun på klimakrisen, med en
681 stadig økende ødeleggelse av naturmangfoldet som konsekvens. Å verne alt som lever på jorda og i
682 havet, insekter, dyr, fugler, fisk, plantene, trærne og hele det biologiske mangfoldet, er det beste
683 vern mot klimakrisen. Derfor må begge løses samtidig og umiddelbart.

684 De tradisjonelle formene for reindrift, kystfiske og småbruk er eksempler på bærekraftig
685 likevektsøkonomi. De bygger på kunnskap om naturen og respekterer naturens tålegrenser og evige
686 kretsløp. De små næringene som lever tett på naturen er de som er bærekraftige i begrepets rette
687 forstand.

688 Løsningen er en økologisk likevektsøkonomi der veien ut av uføret er å stoppe veksten og reversere
689 økonomien til et virkelig bærekraftig nivå for alt levende liv.

690 Et sentralt ledd i en slik økonomi er rettferdig fordeling av ressurser og arbeid innad i hvert enkelt
691 land, og mellom land og verdensdeler.

692 Fram til i dag har verden blitt styrt av hensynet til økonomisk vekst og økende forbruk. På grunn av
693 dette har enorme arealendringer funnet sted i form av nedbygging av natur sammen med massiv
694 bruk av fossil energi og opphoping av klimagasser i atmosfæren. Vår oppgave er å sørge for at
695 økologiske hensyn alltid har forrang foran økonomiske hensyn i all framtid.

696 **Dette er i tråd med konklusjonene til FNs Naturpanel, og er den eneste farbare vei skal våre barn**
697 **og deres etterkommere overleve.**

698

699

700

701

702

703

704

705

706

707

708

709

710

711

712

713

714

715

716

717

718

719

720

721

722

723

Forslag U15	Redusert forbruk er nødvendig for å oppnå bærekraftsmål
Forslagsstiller	Naturvernforbundet i Trøndelag
Landsstyrets innstilling	Behandles ikke

724

725 **Redusert forbruk er nødvendig for å oppnå bærekraftsmål**

726 Naturvernforbundet i Trøndelag vil med dette seia klart og tydeleg frå om at skal vi berge natur og
727 klima på jorda må forbruket ned. Det store fleirtalet i Noreg veit godt med seg sjølv at vi har eit
728 forbruk som ikkje er berekraftig og de fleste kan redusere forbruket utan å redusere livskvalitet.

729 I boka Verden på vippepunktet skriv D. O. Hessen: .. mye (tyder) på at vi i vår del av verden for lengst
730 har nådd et nivå der resepten på livslykke og mening ikke lengre ligger i økt kjøpekraft. Fortsatt vekst
731 har i stedet blitt et middel for å holde det økonomiske systemet i gang.

732 Han påpeiker vidare at sterke krefter påverkar oss til å kjøpe billig og ofte framfor sjeldnare og med
733 betre kvalitet. ÅVi treng mat, klede, hus og mange andre ting som er viktig for vår velferd. Men
734 korleis kan vi i kalde Noreg leve med at vi er i verdstoppen i kasting av mat?

735 Kor mykje klede og sko skal vi fylle skapa med før dei kan bli kasta med «godt samvet»? Det meste
736 hamnar i søpla lenge før dei har mista sin fysiske funksjon. Rapporten frå Circular economy 2020
737 viser at 97,6 % av forbruket vårt er tufta på bruk og kast. I 2019 laga Framtiden i våre hender der det
738 står følgande: I løpet av et liv vil hver og en av oss i gjennomsnitt kjøpe over fem tonn møbler, 65
739 anorakker, 36 mobiltelefoner, 14 TV-apparater og 1,2 tonn klær.

740 Det er ikkje så rart at det er blitt slik. Reklamen som skal få oss til å halde fram med overforbruket er
741 vår tid mest omfattande ideologiske indoktrinering. Tenk om vi vart utsett for like stor påverknad for
742 å bruke, reparere og ta vare på det vi har.

743 Regjeringa har lagt fram ein klimaplan 2021 der det m.a. står: Produkt og materiale som kunne blitt
744 brukte om att, blir ofte til avfall etter ein gongs bruk. – og vidare står det at strategien for meir
745 sirkulær økonomi vil bli lagt fram i 2021. Å bruke tinga våre lengre er den beste måten å utnytte
746 ressursane på og redusere belastninga på natur og klima.

747 Frå Naturvernforbundet vi vi krevje:

- 748 1. At det blir billigare å reparere ved å innføre nullsats for meirverdiavgift på reparasjon. Utgrei
749 effekten av direkte tilskot til reparatørar for å redusere prisen på reparasjon av enkelte varer.
- 750 2. Produkt skal i regelen kunne tas frå kvarandre og reparerast. Det betyr at deler som slitest
751 må kunne byttes ut og at reservedelar gjerest tilgjengelege også etter at produktet har gått
752 ut av handel.
- 753 3. Naturvernforbundet vil stadfeste retten til reparasjon i forbrukerkjøpslova. Produsentane har
754 ansvar for at reservedelar er tilgjengelege og er det ikkje det er manglar ved produkta.
- 755 4. Tydeleg merking av antatt levetid og samsvar mellom desse og reklamasjonsfrist.
- 756 5. Kampanjar som aukar kunnskapen om forbrukerrettar.

757

758

Forslag U16	Alternativer til ny motorvei må vurderes
Forslagsstiller	Naturvernforbundet i Trøndelag
Landsstyrets innstilling	Behandles ikke

759

760 **Alternativer til ny motorvei må vurderes**

761 Nye Veier AS sine motorveiplaner gjennom fylket må skrotes til fordel for en helhetlig gjennomgang
762 om hvilke samferdselsløsninger som tjener fylket best. I 2012 ble det vedtatt en
763 Konseptvalgutredning for strekninga Trondheim – Steinkjer som skulle vurdere ulike
764 transportløsninger opp mot hverandre. Konseptet som ble valgt var balansert utfra at man både så
765 for seg å oppgradere E6, men også satse på Trønderbanen og kollektivløsninger. Nå, nesten 10 år
766 senere, er Konseptvalgutredninga lagt i skuffen for lengst og Nye Veier AS har fått blankofullmakt til å
767 satse på en gigantisk og unødvendig motorveisatsing. Matjord, naturområder og lokalsamfunn blir
768 brutalt tilsidesatt i møte med Nye Veiers planer.

769 I forbindelse med Nasjonal transportplan 2022-2033 som blir lagt fram nå i vår må man sette en
770 stopper for Nye Veiers planer, samtidig som man vurderer vei og bane samlet under ett gjennom
771 hele Trøndelag. E6 trenger definitivt oppgradering noen steder, men å satse på å bygge 4-felts veg
772 steder der vi i dag allerede har en fin veg er å gå baklengs inn i framtida. Det er også slik at i analysen
773 fra Statens vegvesen 2018, vil ny motorvei med 4-felt ha negativ samfunnsnytte. I stedet bør man
774 satse på å utbedre den veien man allerede har, samtidig som man foretar en storstilt oppgradering
775 av jernbanen gjennom fylket.

776 Naturvernforbundet vil stille følgende krav til partiene fram mot valget:

- 777 • Prosjektet for ny E6 med 4-felt og 110 km/t må legges bort.
- 778 • Sats på en storstilt oppgradering av Trønderbanen
- 779 • Bygg 2/3 felts veg med maks 90 km/t fartsgrense i hovedsak langs eksisterende trase.
- 780 • Utbedre trafikkfarlige strekninger der det trengs.

781

782

783

784

785

786

787

788

789

790

Forslag U17	Naturvernforbundet støtter arbeidet med å opprette nasjonalpark i Østmarka ved Oslo
Forslagsstiller	Naturvernforbundet i Oslo Sør
Landsstyrets innstilling	Behandles ikke

791

792 **Naturvernforbundet støtter arbeidet med å opprette nasjonalpark i Østmarka**
 793 **ved Oslo**

794 Naturvernforbundets Landsmøte 2021 støtter helhjertet opp om arbeidet regjeringen har igangsatt
 795 for å etablere en nasjonalpark i Østmarka ved Oslo.

796 Etableringen av en nasjonalpark i Østmarka har bred støtte blant naturvern- og
 797 friluftslivsorganisasjonene, et stort flertall av partiene på Stortinget og i fire av Østmarka-
 798 kommunene. Både Oslo og Nordre Follo kommuner har frivillig tilbudt kommunalt eid skog til
 799 formålet. Dette viser at saken har meget stor støtte i samfunnet.

800 Det er nå ni år siden tanken om en nasjonalpark ble født på ny, og det er viktig at saken føres i havn.
 801 Siden den gang har det internasjonale Naturpanelet påpekt at truslene mot naturmangfoldet og tap
 802 av arter er økende og er – sammen med klimaendringene – blant de største utfordringene vi står
 803 ovenfor. Vern av natur er et meget viktig tiltak for å bevare naturmangfoldet. Våre boreale barskoger
 804 inneholder et enormt karbonlager, store deler av det slippes ut ved flatehogst. Skogvern går derfor
 805 hånd i hånd med arbeidet for å redusere klimagassutslippene.

806 Norge mangler en nasjonalpark som representerer lavereliggende skoglandskap i sørøst-Norge. I
 807 Østmarka ligger den siste muligheten til å oppfylle målet om et representativt vern av norsk natur.
 808 En nasjonalpark i Østmarka vil styrke vernet om naturmangfold knyttet til barskogen og gi oss en
 809 bedre mulighet til å bevare større sammenhengende skogområder med gode naturkvaliteter enn det
 810 man har oppnådd gjennom verneplanen for barskog.

811 Bynære naturverdier i et område som Østmarka er under press på grunn av stadig nye planer for
 812 utbygging. Opprettelse av nasjonalpark er et viktig bidrag for å bevare naturmangfold og sikre
 813 friluftslivsområder med høy opplevelsesverdi. Østmarka ligger tett inntil hovedstadsområdet, og et
 814 varig vern av naturen vil kunne bidra betydelig til folkehelsen og livskvaliteten til et stort antall
 815 mennesker. Naturvernforbundet oppfordrer til at vi bruker denne sjansen til sikre naturverdiene for
 816 ettertiden og kommende generasjoner muligheten til å oppleve dem.

817

818

819

820

821

822

Forslag U18	Energipriser og sosial rettferdighet
Forslagsstiller	Naturvernforbundet i Bergen
Landsstyrets innstilling	Behandles ikke

823

824 **Energipriser og sosial rettferdighet**

825 Naturvernforbundet har i rapporten Fossilfritt Norge¹ vist hvordan vi kan omstille oss til
 826 lavutslippssamfunnet uten å ofre naturen vår. Svaret er like enkelt som det er genialt – først og
 827 fremst gjennom storstilt energieffektivisering. Det kan ikke sies for ofte - den eneste energien som er
 828 uten negative konsekvenser er den vi ikke bruker. Det teoretiske potensialet for energireduksjon i
 829 byggsektoren alene er beregnet til hele 39 TWh frem mot 2050². Men hvordan kommer vi dit?

830 Selv om Stortinget har vedtatt at energiforbruket fra bygg skal reduseres med 10 TWh innen 2030,
 831 finnes det ingen plan for å nå målet. Når Klima- og miljødepartementet inngikk ny fireårsavtale med
 832 Enova desember 2020 inngikk heller ikke et mål om energieffektivisering . Forslaget til ny
 833 betalingsmodell for nettilkobling legger heller ikke opp til å premiere lavt energiforbruk eller lokal
 834 energiproduksjon.

835 Derfor er det viktig at miljøbevegelsen fremmer virkemidler for å oppnå energireduksjonen vi
 836 trenger, der et sentralt grep må være at strømprisen må opp. Om dette gjøres på en sosialt urimelig
 837 måte, vil prisøkningen utløse stor folkelig motstand. Energiforbruket i husholdningene henger ofte
 838 sammen med inntektene, men kan samtidig være uforholdsmessig høyt for enkelte som bor i dårlig
 839 isolerte boliger, og ikke har råd til å gjøre boligen mer energieffektiv.

840 **Naturvernforbundet mener at:**

- 841 • Energieffektivisering må prioriteres og verdsettes langt høyere enn ny energiproduksjon.
- 842 • Energi må koste mer enn i dag. Vi må sikre at økning av energiprisene skjer på en mest mulig
 843 sosial og rettferdig måte.

844 **For å oppnå dette vil vi at:**

- 845 • Det etableres et helhetlig og sosialt rettferdig system for energipricing som sikrer nødvendige
 846 energikutt i samfunnet.
- 847 • Det innføres et dynamisk og progressivt el-avgiftssystem, hvor strømprisen over et fast
 848 minstenivå økes proporsjonalt i forhold til forbruket. Dette vil ramme de som har høyt
 849 forbruk hardest, mens folk med lavt forbruk kommer bedre ut.
- 850 • For boligeiere modereres strømprisen i henhold til antall som har folkeregistrert adresse i
 851 boligen. Det er også mulig å moderere prisen basert på inntektsnivå, tilgjengelig
 852 bygningsinformasjon som f.eks matrikkelen og energimerke eller lignende.
- 853 • Fritidsboliger får høyere strømpris enn primærboliger. Det samme gjelder sekundærboliger
 854 som ikke er utleieboliger. Også her øker prisen proporsjonalt med forbruket.
- 855 • Leietakere eller andre som bor på adresser der de ikke selv eier boligen, belastes minstenivå,
 856 mens en fast andel av forbruket over dette belastes eier av boligen.

¹ https://naturvernforbundet.no/energi/fornybar_energi/norge-kan-bli-fossilfritt-i-2040-article39760-120.html

² <https://forskersonen.no/arkitektur-bygningsmaterialer-energi/energieffektive-bygg-er-avgjørende-i-det-gronne-skiftet/1367253>

- 857
- Industri- og næringsbygg får en jevnt stigende strømpris.
- 858
- En stor del av elavgiften går til et nytt energifrigjøringsfond, som skal være uavhengig av
- 859
- Enova,. Fondet bør ha som mandat å både redusere energiforbruket og kompensere
- 860
- urimelige sosiale konsekvenser av høyere priser. Personer med lav inntekt og høyt
- 861
- strømforbruk gis prioritet, veid opp mot f.eks på energimerke og størrelse på boligen.
- 862
- Politikerne må ta tilbake styringen over strømproduksjon og -priser. Det bør utredes om og
- 863
- hvordan elforsyningen kan nasjonaliseres - og om den nordiske strømbørsen bør avvikles.
- 864
- Kraftkrevende industri har kraftig subsidierte strømpriser. På sikt må disse prisene opp på
- 865
- samme nivå som forbrukere betaler. Men det kan først skje når det innføres en effektiv
- 866
- karbonprising internasjonalt. Dette vil gi norsk industri på vannkraft en betydelig
- 867
- konkurransfordel uten subsidiert kraft.

868

869

870

871

872

873

874

875

876

877

878

879

880

881

882

883

884

885

886